

En skola på väg

Utmaningar inför framtiden
Bertil Östberg
Utbildningsdepartementet
2007-10-11

Hittills...

- Vi har påbörjat arbetet med praktiskt taget alla punkter i alliansens 143-punktsprogram (mycket hamnar i skollagsarbetet)
- Fokus på direktiv till utredningar
- Några ”enklare” propositioner som fanns i ”byrålådan” eller gick att ta fram snabbt

Förskolan

Detta vill vi med förskolan!

- Mer pedagogiska inslag
- Allmän förskola från 3 års ålder
- Barnomsorgspeng – valfrihet för föräldrarna!

Regeringen återkommer till riksdagen med en samlad plan för förskolans utveckling

Ökat pedagogiskt uppdrag i förskolan

- **Översyn av läroplanen**
 - tydligare mål
 - uppmärksamma barns språkutveckling
- **Pedagogisk dokumentation**
- **Förskolechefer ska finnas**
- **Förskollärare i varje förskola med övergripande pedagogiskt ansvar**
- **Förskollärarytbildning med egen identitet**

Barnomsorgspeng

- **Etableringsfrihet för familjedaghem, flerfamiljssystem mm**
- **Barnomsorgspeng för köp av fristående förskoleverksamhet och i andra kommuner**
- **Dela pengan mellan allmän förskola och annan barnomsorg**
- **Rätt att överklaga med förvaltningsbesvär**

Grundskolan

- nuläge
- åtgärder

Internationella och svenska kunskapsmätningar

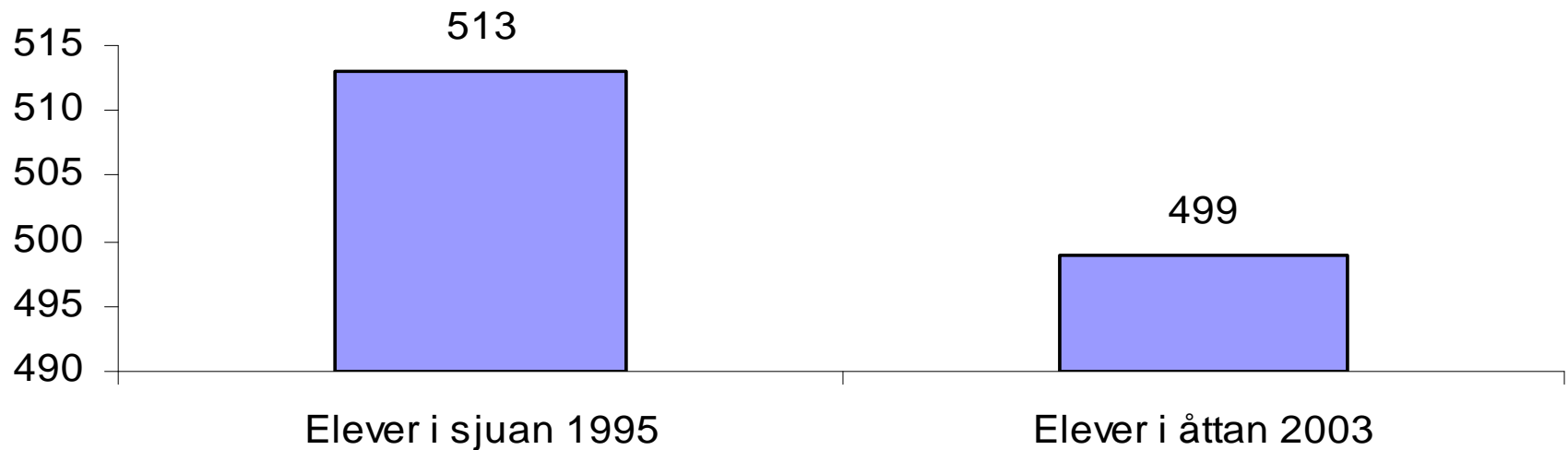
Sverige sjunker i jämförelser i

- **Matematik**
- **Naturvetenskap**
- **Läs- och skrivförmåga**

- **25% i grundskolan är inte godkända i alla ämnen**
- **Var tionde är inte behörig att börja gymnasieskolan**

Mattekunskap i utförsbacke

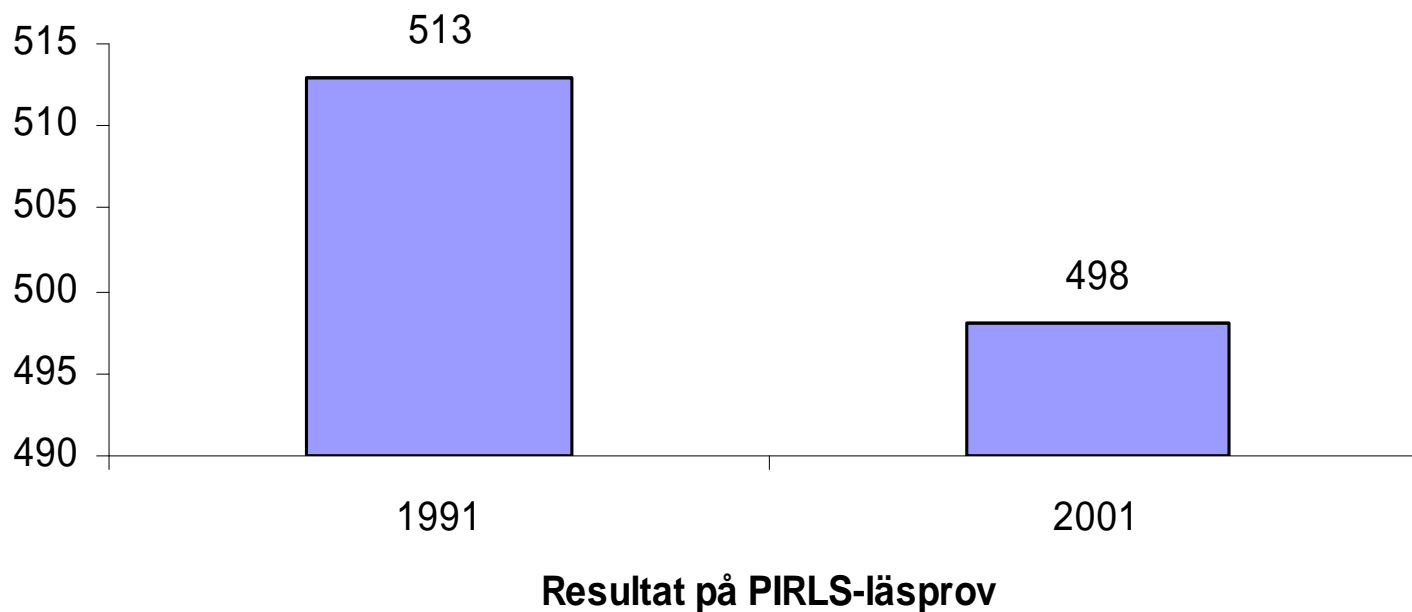
**Sjuorna räknade bättre 1995 än vad åttorna gjorde
2003**

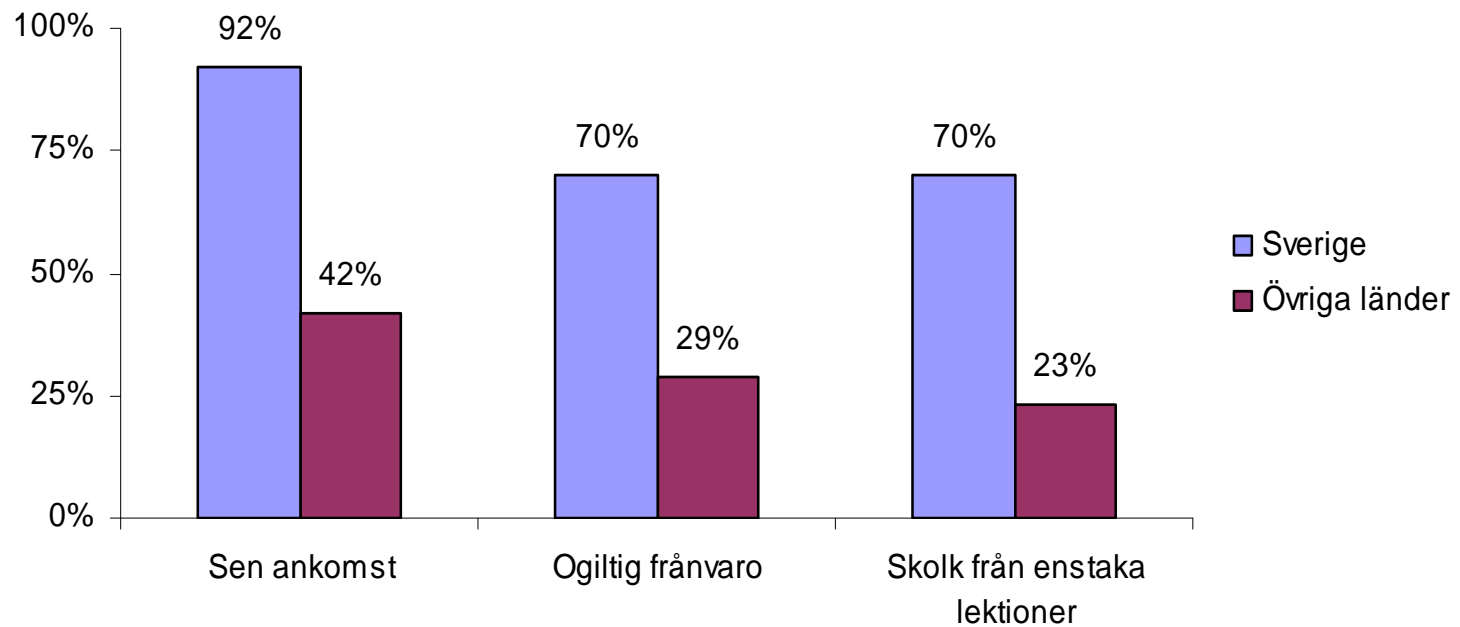
Resultat på TIMSS-matematikprovet

...och hur ska vi få barnen att läsa bättre?

Eleverna i trean läser sämre

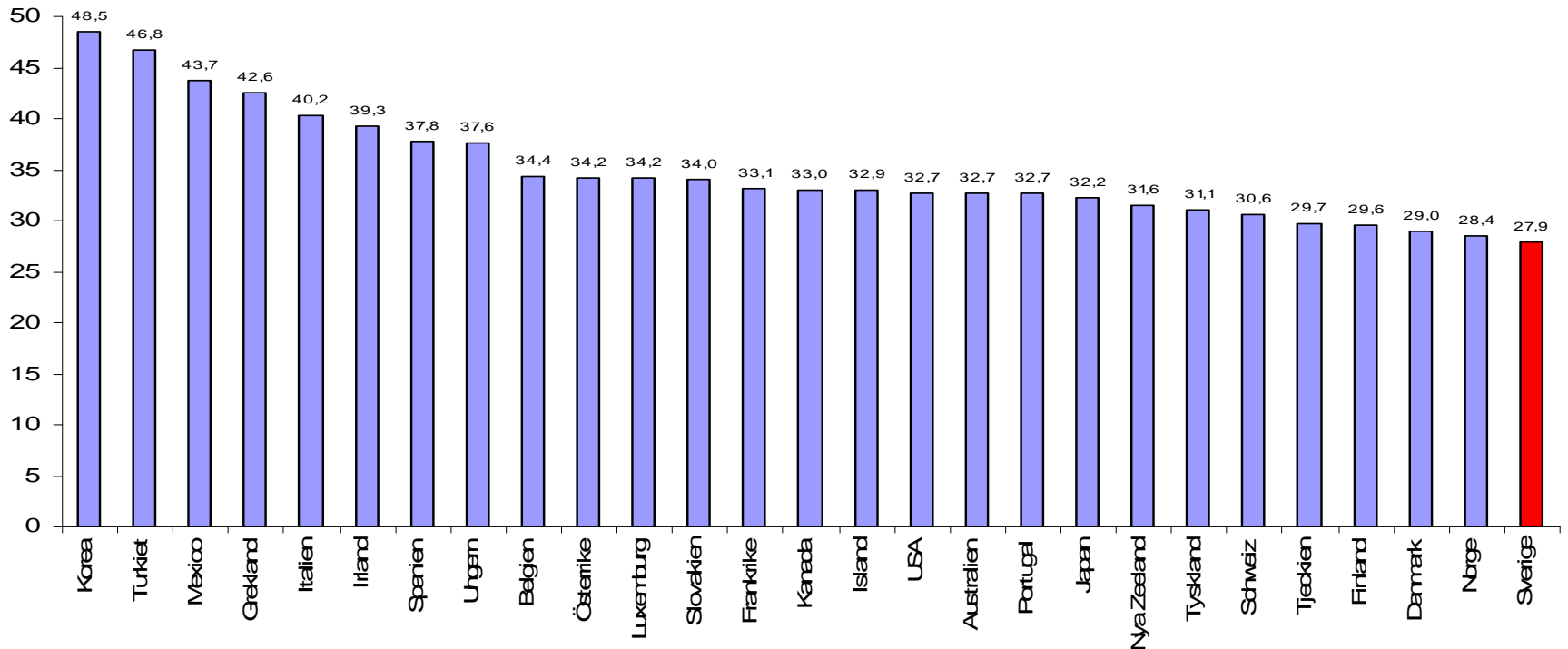
Vem kan lära sig något i kaos?

Rektors bedömning av hur ofta olika elevbeteenden förekommer på skolan varje dag eller varje vecka.
Källa: Timss

Svenska elever pluggar minst i västvärlden

läxläsning+undervisningstid

Timmar i skolan, extra lektioner och stödunder visning samt timmar med läxläsning, privatlärare, lektioner utanför skolan och andra studier
Källa: OECD, Education at a glance

Diagram 5.3 Andel elever som ej nått målen i ett eller flera ämnen uppdelat på etnisk bakgrund och kön år 2005/06

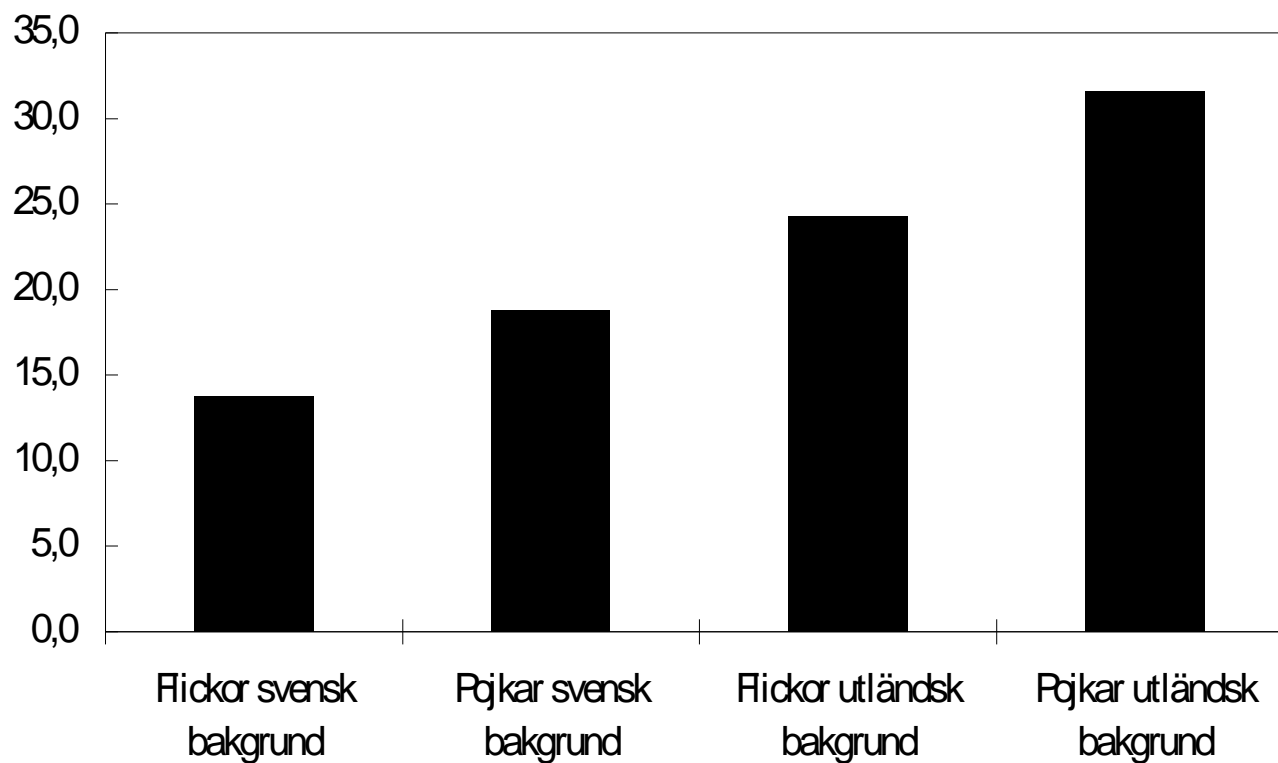
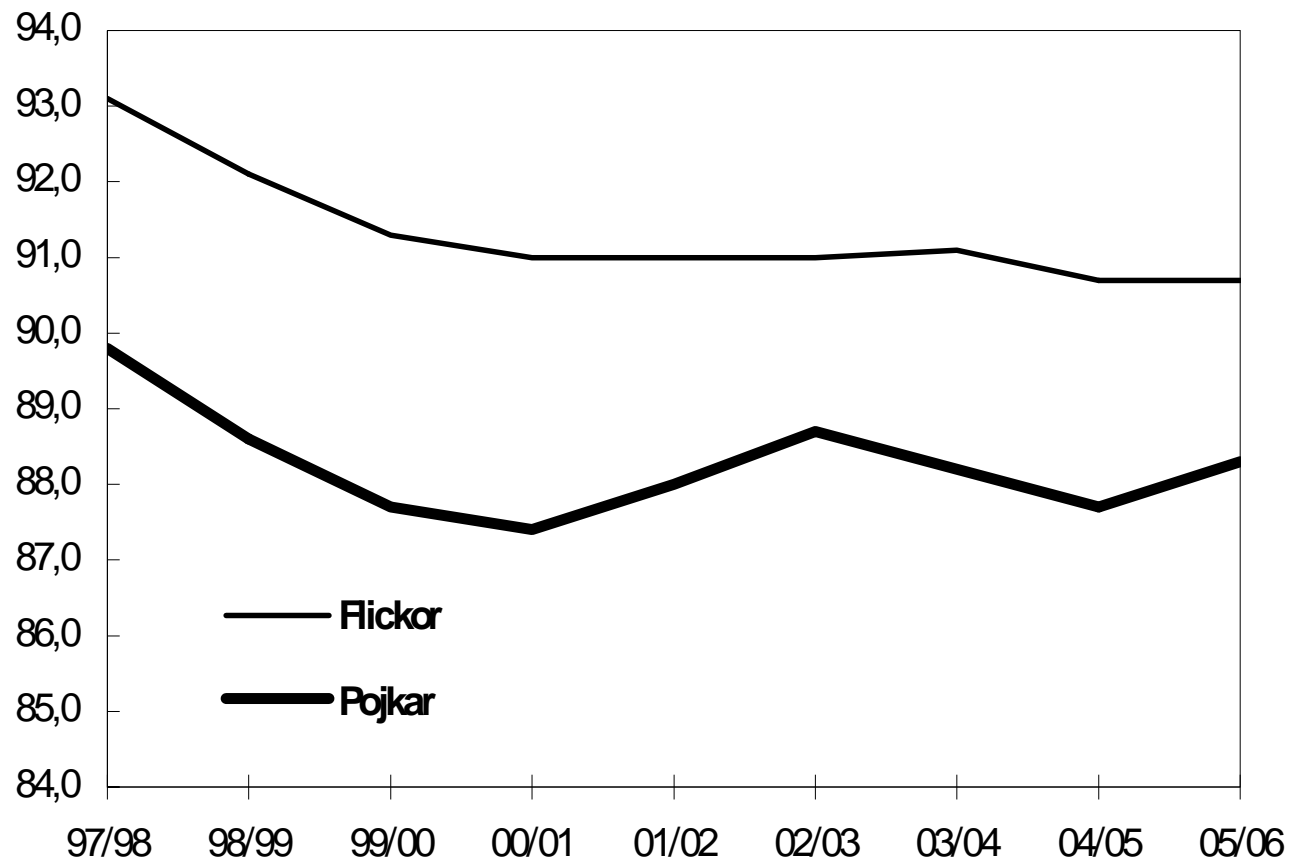
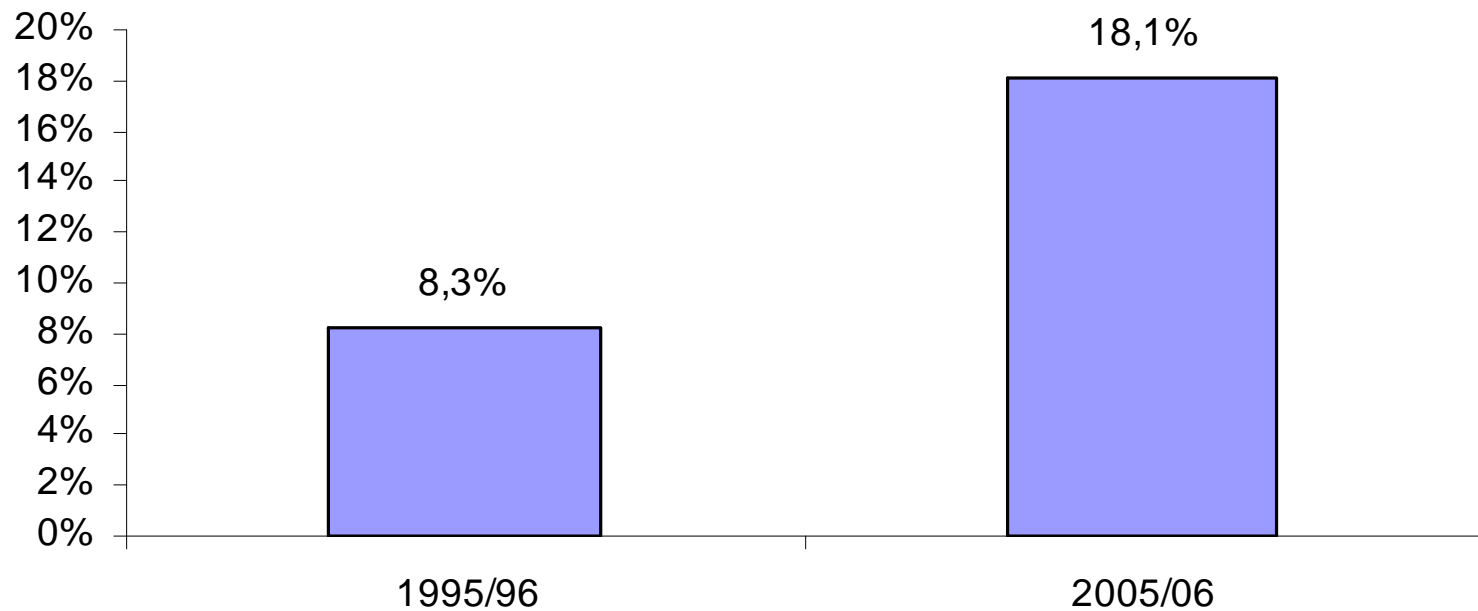

Diagram 5.4 Andel elever behöriga till gymnasieskolan

Allt fler obehöriga lärare – en fördubbling på tio år

Andel obehöriga lärare i grundskolan och gymnasiet

Läsa, skriva, räkna

Att lära barnen att läsa, skriva, räkna är skolans huvuduppgift!

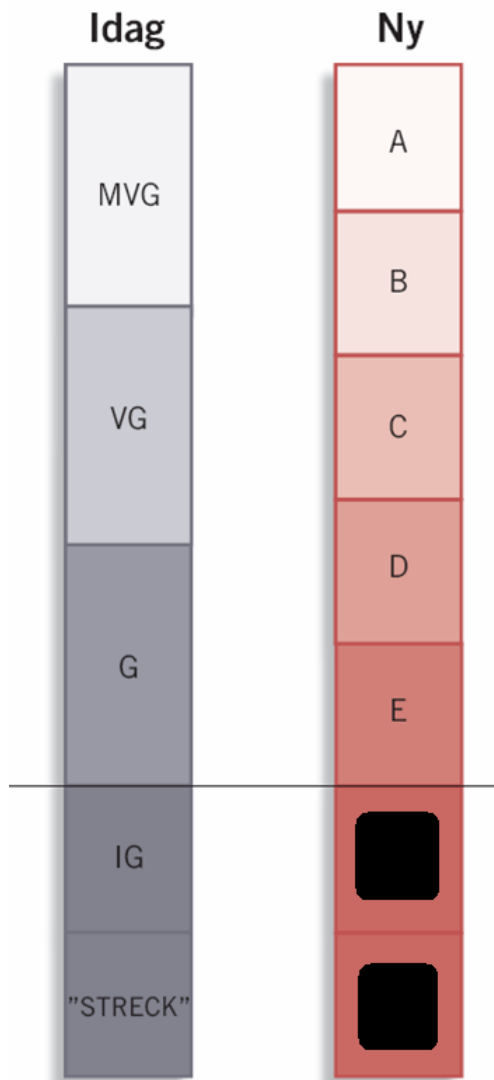
- Fortbildning av lärare med fokus på läsa, skriva
- Mål och nationella prov åk 3 i svenska och matte (vt 09)
- 900 mnkr i särskild läsa-skriva-räkna-satsning 2008-10
- Stöd till barn med särskilda behov genom en ny speciallärarutbildning från 2008
- Ny lärarutbildning

Ökad trygghet och arbetsro i skolan!

- **Ökade och tydligare befogenheter för lärare**
- **Myndigheten för Skolutveckling har fått 40 miljoner kronor (4 år) för att sprida och implementera forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning**
- **Som en yttersta åtgärd får mobbare flyttas till en annan skola**
- **Omhänderta störande föremål**

Fler och tidigare betyg!

- **Nytt betygssystem med fem godkända steg och ett-två icke godkända**
- **Införs 2010-2013**
- **Betyg från årskurs 6**

Fler steg ger bättre incitament att anstränga sig extra i skolan och ger både föräldrar och elever bättre information

Färre och tydligare mål

- Färre, enklare och tydligare mål – prop i vår
- Ny läroplan och nya kursplaner i grundskolan
- Mål i åk 3 i sv och ma
- Obligatoriska kontrollstationer (3 st) för att stödja elevernas utveckling mot målen

Bättre information

- **Förbättrad information till föräldrarna genom att förbudet mot betygsliknande omdömen hävs**
- **Ordning**
- **Skolk**

Fristående skolor

- **Friskolor får samma villkor som kommunala skolor**
- **Rätt att överklaga skolpengens storlek**
- **Översyn av tillståndsprocessen**

Bättre kontroll av skolor

- **Fördubbling av resurserna till skolinspektionen**
- **Inspektionerna fokuseras på skolans kunskapsuppdrag**
- **Utredning**

Översyn av myndigheterna

- **Myndigheten för skolutveckling och Centrum för flexibelt lärande upphör som egna myndigheter och deras kärnuppgifter överförs till skolverket**
- **Egen myndighet för skolinspektion?**
- **En samlad myndighet för drift av specialskolor samt råd och stöd till vissa grupper av funktionshindrade**

Ny skollag införs 2010

- **Vuxenutbildningen regleras i skollagen**
- **Lärarnas befogenheter ökar och förtydligas**
- **Fristående skolors rättssäkerhet stärks**
- **Behörighetsreglerna för läraryrket stramas upp**
- **Lärarauktorisering i någon form införs**

Gymnasieskolan - vårt största krisområde

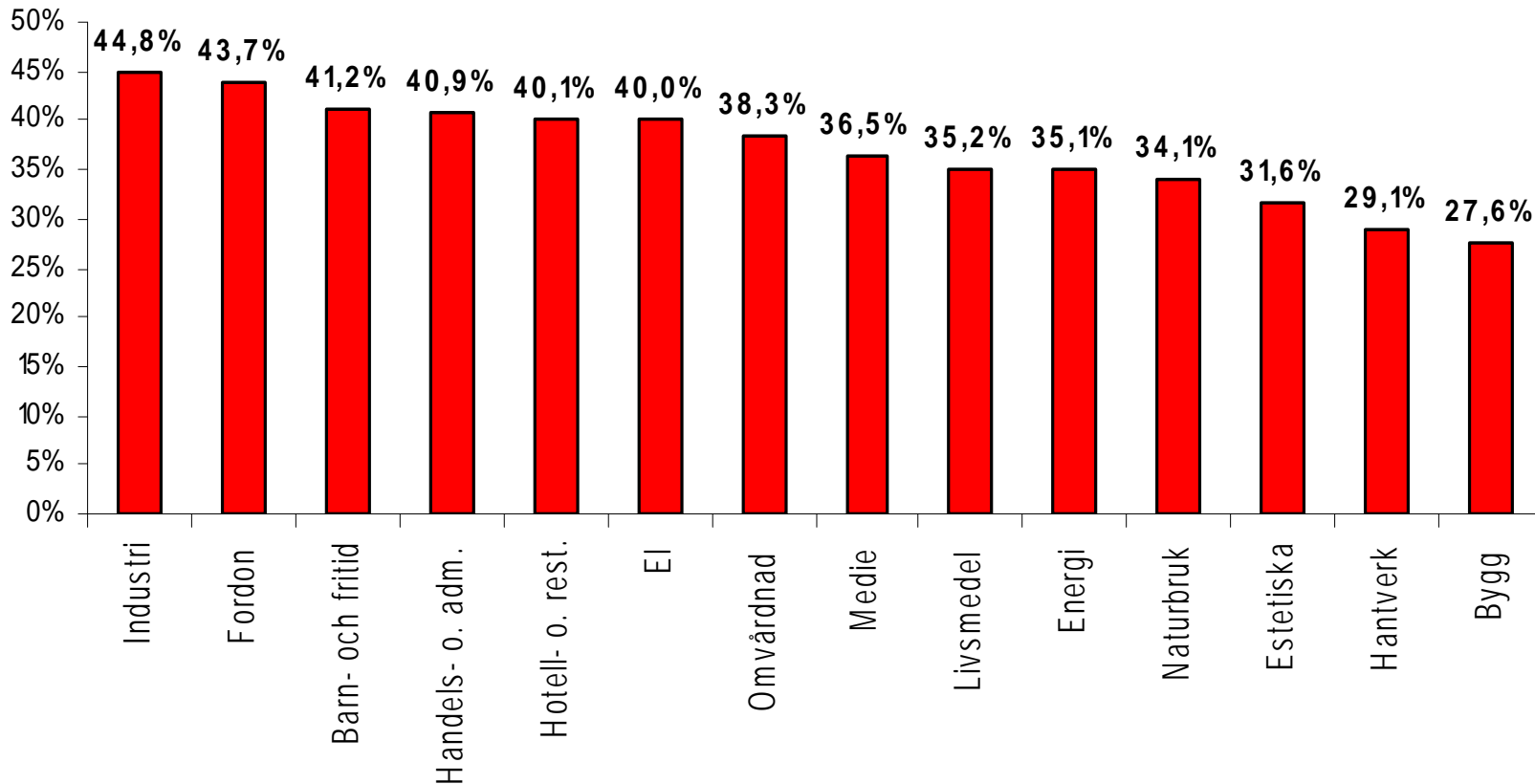
Problem med gymnasieskolan

- Alltför många avbryter sina gymnasiestudier
- Gymnasieskolan förbereder dåligt för högskolestudier
- Gymnasieskolan erbjuder inte en tillräckligt bra yrkesutbildning

Resultatet är en fortsatt hög ungdomsarbetslöshet. Matchningen fungerar inte.

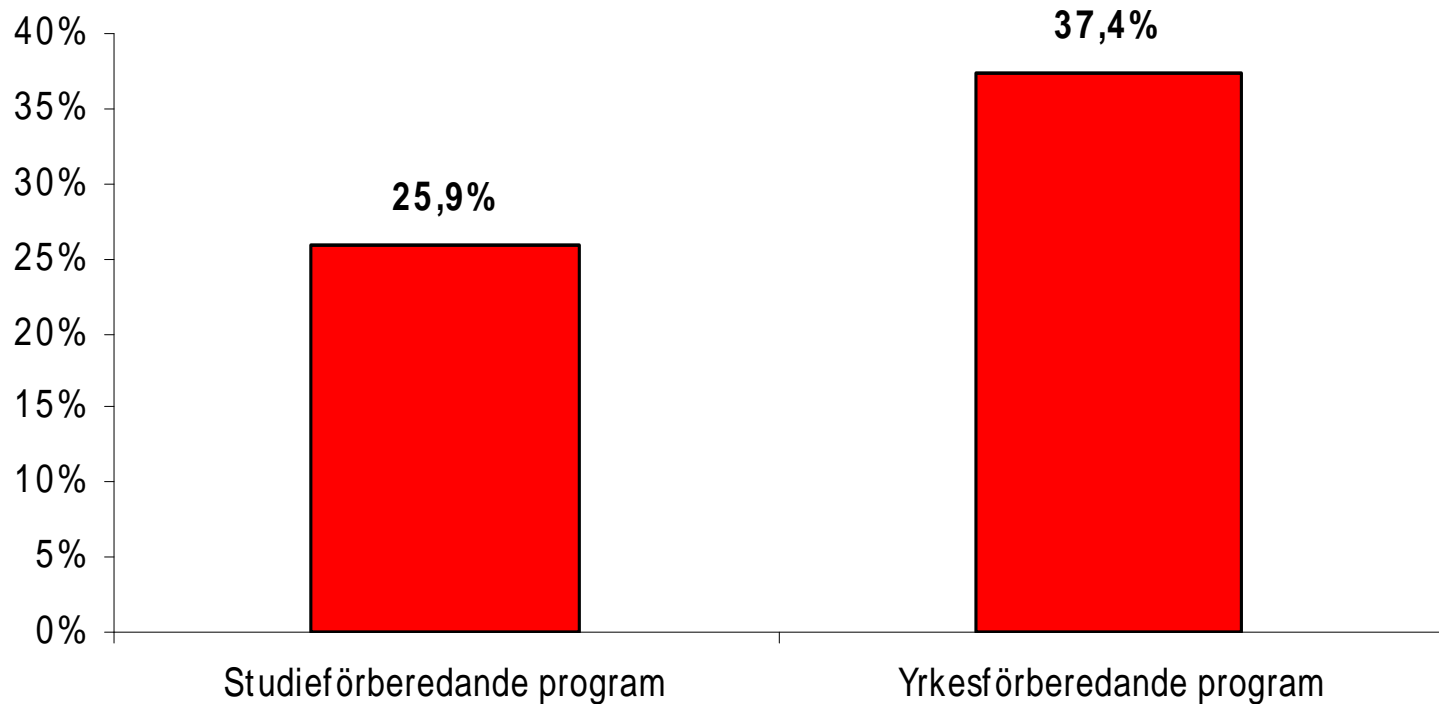
Andel elever som inte nått programmets mål inom

tre år

Nyborjar 2003. Programmets mål definieras som lägst betyget Godkänd på minst 90 procent av programmets kurser. Källa: Skolverket

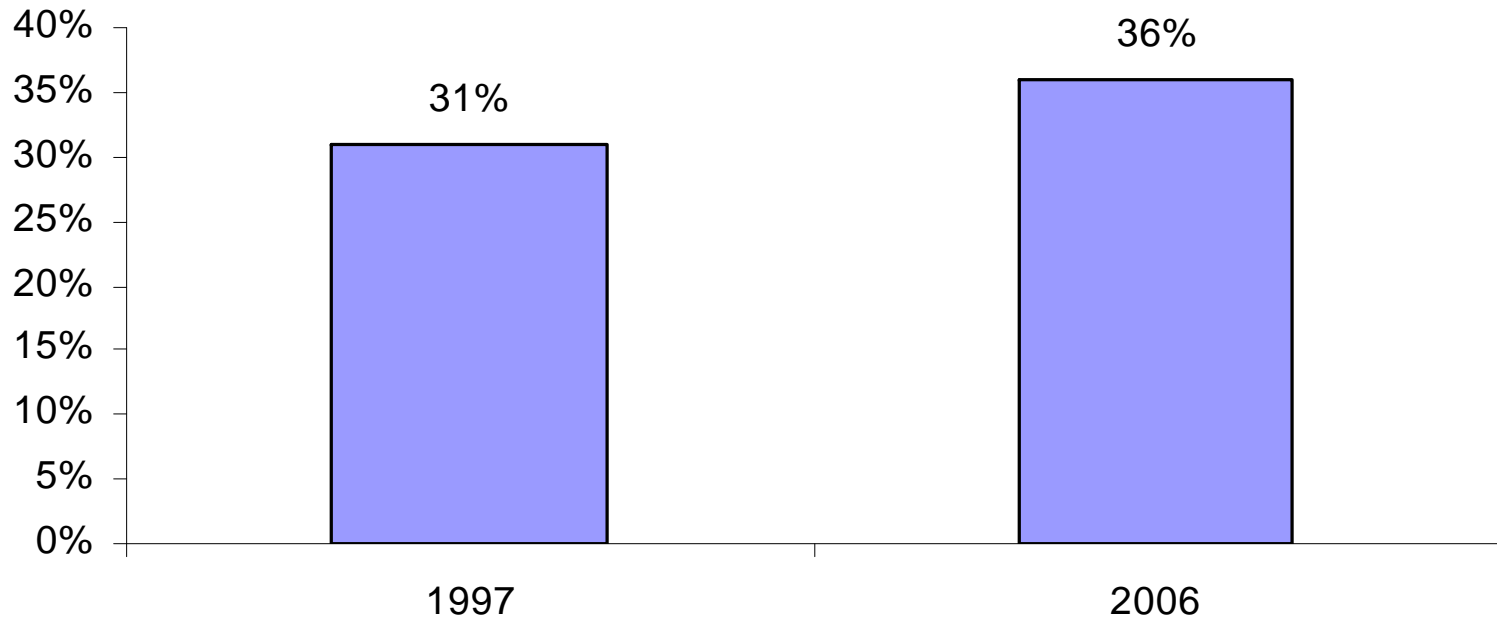
Andel elever som inte nått programmets mål inom tre år

Andel nybörjare 2003 med slutbetyg och lägst betyget Godkänd på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program inom tre år

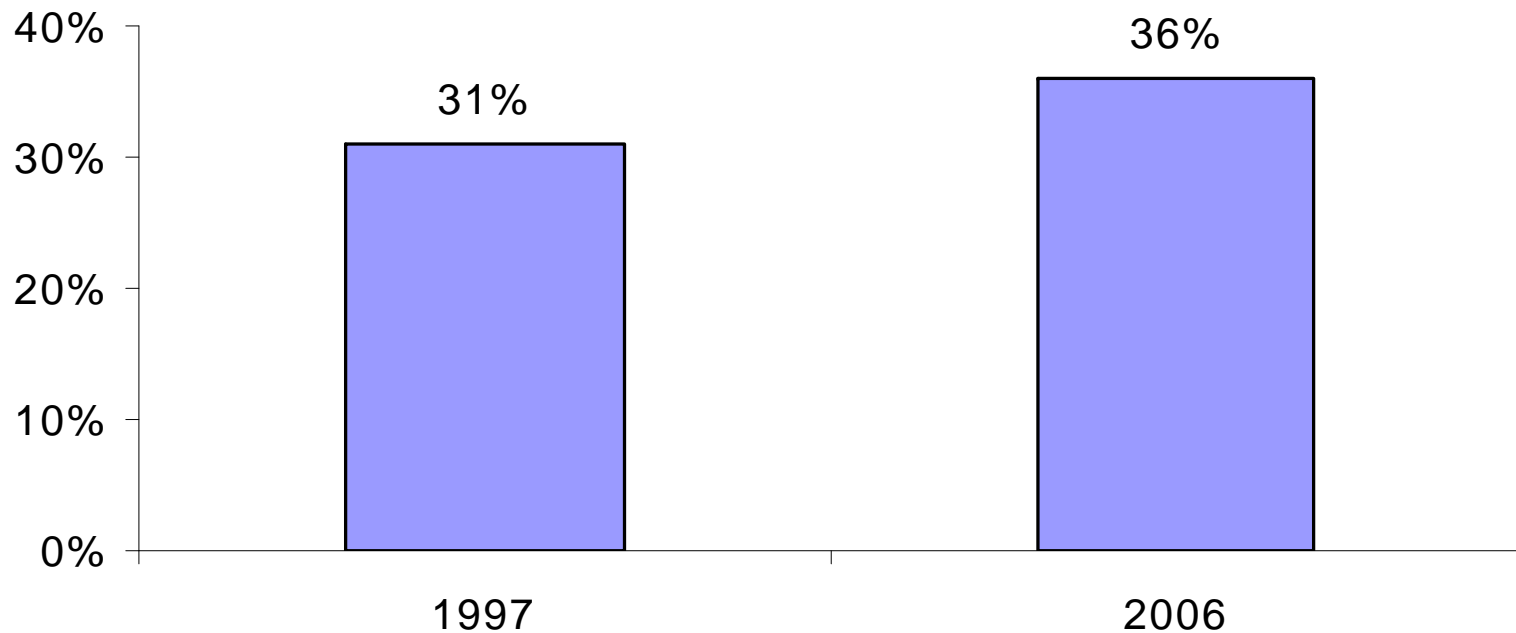
Källa: Skolverket

Avhoppen från gymnasiet slår rekord

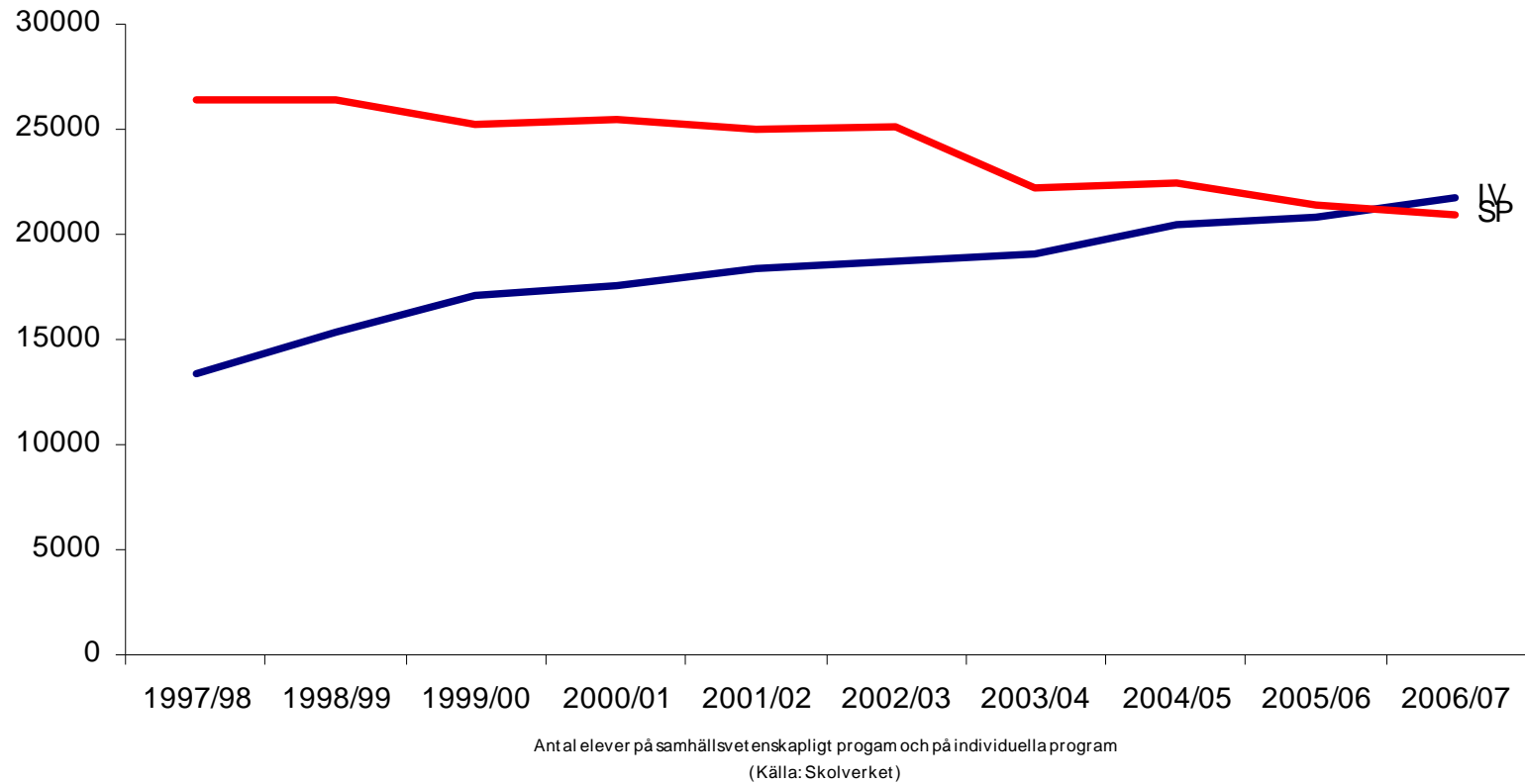
Andel tjugouåringar som lämnat gymnasiet utan att ha nått målet för utbildningen

Allt fler saknar gymnasieutbildning - var tredje 20-åring har inte klarat gymnasiet

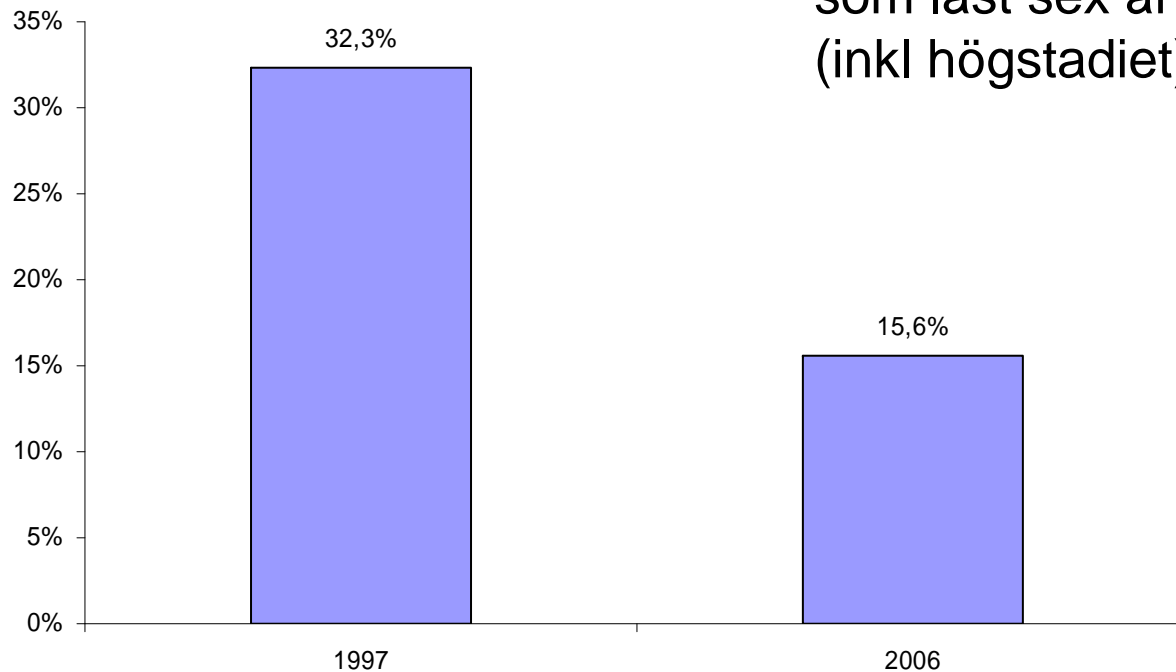
Andel 20-åringar utan grundläggande högskolebehörighet
(Källa: Skolverket)

IV är gymnasietets största program

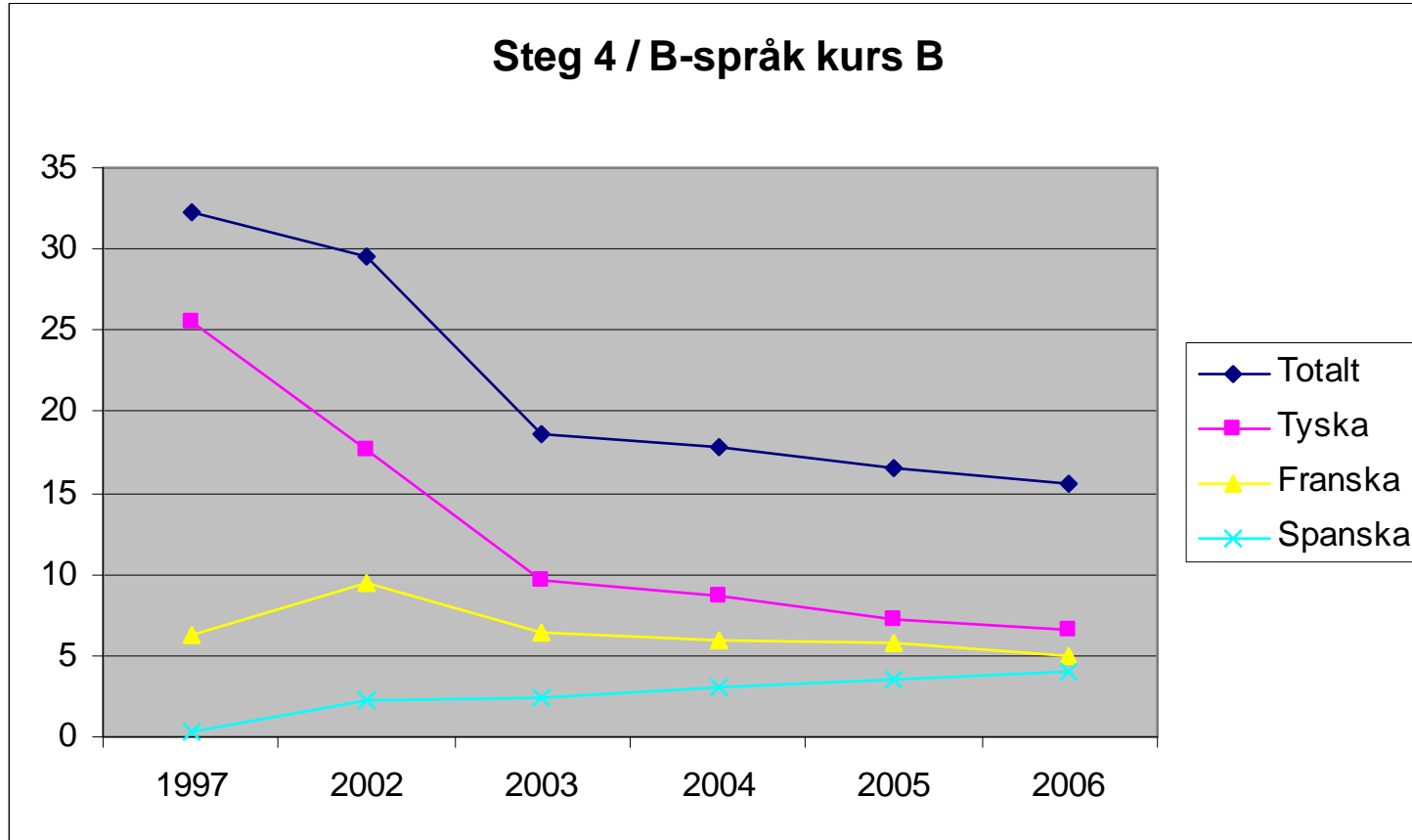
Allt färre läser fördjupningskurser i språk

Bas: Gymnasieelever som läst sex år totalt (inkl högstadiet)

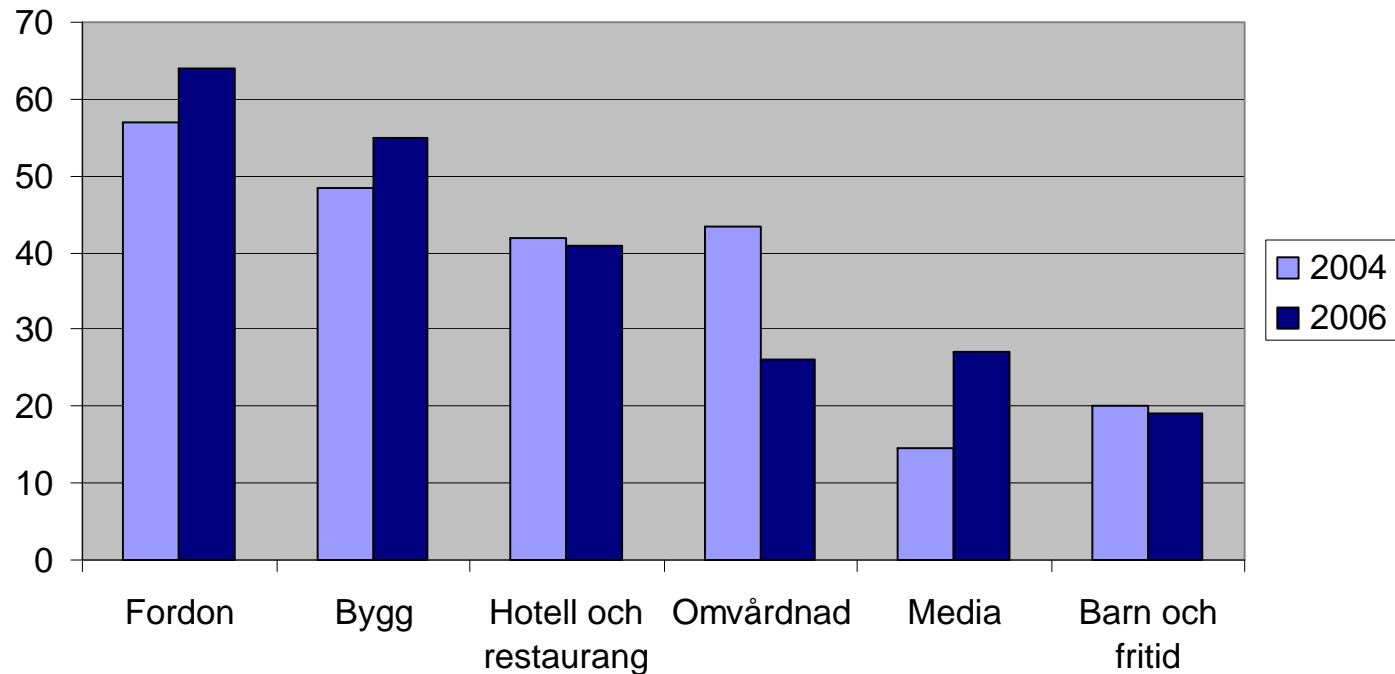
Källa: Skolverket

Färre än en av tio läser tyska (steg 4)– år 1997 var det var fjärde elev

Många "manliga" yrkesprogram leder till jobb - andra ut i arbetslöshet

LO:s index för arbetsmarknadsframgång för elever från olika program

Ändrade regler för tillträde till högre utbildning – förändrar gymnasiet nu!

- **Det måste löna sig att fördjupa sig, extra meritpoäng för fördjupning i bl a språk och matematik**
- **Utbildningssystemet ska inte missgynna dem som vill gå till högre studier i unga år! Inga arbetslivspoäng om man söker med högskoleprov**
- **Krav på godkänt i svenska, engelska och matematik för att gå på högskolan.**

Meritpoäng

Totalt max 2,5 poäng. Endast kurser utöver behörighetskrav räknas.

1. Meritkurser i moderna språk

0,5 poäng för språk steg 3 + 0,5 p för språk steg 4.

2. Meritkurser i ytterligare moderna språk

Om meritpoäng enligt punkten 1 har utdelats, utgår 0,5 för ytterligare fördjupning eller steg 2.

3. Meritkurser i engelska

0,5 p för Engelska B och 0,5 p för Engelska C.

4. Meritkurser i matematik

0,5 p för ytterligare en nivå i matematik + 0,5 p för ytterligare en kurs

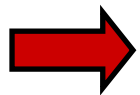
5. Meritkurser som avser områdeskurser

En 0,5 p för 100 gymnasiepoäng. 0,25 p för 50 gymnasiepoäng.
Områdeskurser skall maximalt kunna ge en (1,0) meritpoäng.

Snart kommer det nya gymnasiet!

April 2008 ska utredaren presentera ett förslag om en ny gymnasieskola. Direktiven utgår från ett tredelat gymnasium

- **Gymnasieexamen med högskolebehörighet**
- **Yrkesexamen**
- **Lärlingsexamen**

Eleverna på yrkes- och lärlingsprogrammen kan välja att också läsa in högskolebehörighet!

Studieförberedande

- **Vilka nationella program och inriktningar ska finnas**
- **Ökad möjlighet att läsa kurser som är relevanta, uppmuntra till fördjupning**
- **Högre behörighetskrav för att tas in**

Uppgradera yrkesutbildningarna!

- Mer tid för yrkesämnen
- Kärnämnenen blir än mer yrkesanpassade än idag
- Nationella program och inriktningar som tillgodoser olika branschers och yrkesområdets utbildningsbehov
- De som väljer att inte läsa in högskolebehörighet under gymnasietiden ska ha rätt att läsa in det som vuxen!

Lärlingsutbildning

- Vilka yrkesförberedande program ska erbjudas som lärlingsutbildning?
- Andra lärlingsutbildningar som inte omfattas av yrkesförberedande program.
- I vissa fall längre än 3 år?
- Ekonomisk ersättning till arbetsgivare som tar emot lärlingar?
- Huvuddelen av utbildningen på arbetsplats

Betyg i gymnasiet

Fem godkända och två underkända

Tre alternativ som alla bygger på kursbetyg:

- 1. Varje kurs ingår i slutbetyget**
- 2. Slutbetyget motsvarar betyget på sista kursen**
- 3. Slutbetyget är en sammanvägning av de olika kursbetygen**

Hur ska likvärdigheten kunna uppnås genom t ex nationella prov?

Utredaren ska också fundera på

- Riksrekrytering
- Utvidgad frisök (prop läggs i år om frisök)
- Flexibel skolstart
- Lektorer i gymnasieskolan
- Behovet av lokala inriktningar, specialutformade program och lokala kurser

Yrkeslärare

- **Många obehöriga**
- **Hur säkerställa tillräcklig yrkeskompetens?**
- **Hur ordna den pedagogiska utbildningen?**

Lärlingsutbildning från ht 2008

- **Sökbar variant inom yrkesprogrammen**
- **Minst halva utbildningstiden på en arbetsplats**
- **Möjlighet att reducera tiden för kärnämnen (dock minst 500 gymnasiepoäng)**
- **Rättighet att läsa in högskolebehörighet antingen på gymnasiet eller på komvux**
- **Anställning blir tillåten**

Lärlingsutbildning från ht 2008

- **Företag som upplåter lärlingsplatser får ersättning från kommunen**
- **Kommunen får 25 000 kronor per lärlingsplats i ersättning från staten**
- **Lärlingsråd med representanter från skola, företag och fackförbund**
- **Stor lokal och regional flexibilitet**

Halvmiljardsatsning i budgeten

- **Sammanlagt satsat 515 miljoner under perioden 2008 – 2010**

	<u>2008</u>	<u>2009</u>	<u>2010</u>
Ersättning för lärlingsplatser	50 milj	150 milj	250 milj
Handledarutbildning	15 milj	25 milj	25 milj

Läraryftet

- **3,6 mdkr under 4 år:**
- **Fortbildning för lärare**
- **Obehöriga lärare**
- **Forskarutbildning**
- **Specialpedagogik**

Fortbildning

- **Stärka ämnesteoretisk kompetens och ämnesdidaktisk**
- **Längre högskolekurser (en halv eller en termin)**
- **Betald tjänstledighet (80 %)**
- **Staten står för 70% av kostnaden och kommunen för 30% av "lönen" under studierna**
- **Kommunerna får medel utifrån antalet lärare**
- **Skolverket upphandlar kurser från högskolorna**
- **Möjligt för enskilda lärare att söka direkt till högskolan**

Lektorer och rektorer

- **Utredning om behörighet och auktorisation**
- **Lektorer åter i svensk skola**
- **Rektorsutbildningen fördubblas och blir obligatorisk med tre delar och ger 30 hp:**
 - skoljuridisk, myndighetsutövning
 - mål- och resultatstyrd skola
 - ledarskapsutbildning
- **Behörighet för rektorer?**

Vuxenutbildning

En bättre skola innebär ...

- Fler har vid 20 års ålder tagit en gymnasieexamen
- Studieförberedande program förbereder bättre för högskolan och yrkesprogram för arbete
- Ändrade antagningsregler gör att det är lättare att komma in på högskolan utan att vänta länge (kvotgrupper, högskoleprov).
- Behovet av att höja betygen minskar
- Snittåldern för att påbörja högskolestudier sjunker

 Påverkar behovet av vuxenutbildning

Vuxenutbildning i budgetprop.

- **Viktig roll i samhället, en del av det livslånga lärandet**
- **Utgångspunkten de vuxnas behov av utbildning, personlig utveckling samt arbetsmarknadens behov.**
- **Rätt till gymnasial vuxenutbildning och särvox**
- **Fristående vuxenutbildning**
- **Yrkehögskola**
- **Validering**

Några utmaningar

- **Sfi, svenska2 och grundvux**
- **Gymnasieutbildning en rättighet**
 - Komplettera yrkesexamen/lärlingsexamen för att få högskolebehörighet
 - De som saknar högskolebehörighet
- **Mer yrkesutbildning på komvux**
- **Valfrihet och flexibilitet**

Yrkeshögskola!

- **KY-utbildningar och övriga yrkesutbildningar som idag inte ligger inom den akademiska sfären samlas under ett paraply**
- **Förenklar för studenter att hitta utbildningarna**
- **2 000 nya KY-platser från 2008**

2009?

- **Nytt betygssystem**
- **Ny gymnasieskola**
- **Ny läroplan för grundskolan och gymnasiet**
- **Ny lärarutbildning**
- **Ny skollag**
- **Ny fristående vux**
- **Ny rätt till gymnasial vux**
- **Ny yrkeshögskola**

Största reformåret sedan 1842